

LA POR A ESCRIURE ,
LA POR A EXPOSAR-SE

Treball d'investigació de Clara Trepal Quílez
2on Curs del Màster en Estudis de la Diferència Sexual
Setembre del 2013

**Nena llegint una revista infantil.
El vent li esbulla els cabells però
no s'immuta, viu el món que llegeix,
el món que l'espera.**

ÍNDIX

Introducció.....	4
Genealogia femenina.....	6
1. Besàvia: Francisca Punsà Pintat.....	6
2. Àvia: Montserrat Casulleras Punsà.....	7
3. Mare: Núria Quílez Casulleras.....	8
4. Germana: Marta Trepal Quílez.....	10
5. Clara Trepal Quílez.....	10
Experiències literàries d'una aprenent d'escriptora.....	16
1. Els meus diaris.....	16
2. Poesia.....	21
3. Contes i micro relats.....	23
4. Novel·la.....	25
Revisant la meua biblioteca.....	26
Conclusions.....	28
Bibliografia.....	31

INTRODUCCIÓ

Aquests dies veient les notícies del món, en certs llocs com Síria en que hi ha guerra, he pensat que en comptes d'haver un esperit de resolució i diplomàcia, o sigui on les relacions siguin la norma, m'he adonat que les paraules de Virginia Woolf contra la guerra encara són vigents. Tot això i més coses m'ho ha fet recordar la lectura del llibre *Tres guineas* on Woolf diu “el único método mediante el que las mujeres puedan ayudar a evitar la guerra es negándose a concebir hijos”. També he descobert el llibre *Mujeres de la Rive Gauche. París 1900-1940* de Shari Benstock, on la investigadora fa palès la falta d'integració de les dones artistes, escriptores i editores d'aquells anys. Aquestes artistes es van adonar d'aquesta mena de silenci que pesava sobre elles entre els companys masculins i, evidentment, en els crítics de l'època. No és fins fa pocs anys que aquestes dones van deixar de ser silenciades pel seu entorn polític. Però com que les dones han estat silenciades des de fa tants anys ens sembla que el que podem dir o el que podem fer no té prou incidència en una societat que encara té molt per fer per tal d'incorporar el potencial femení al món actual. Les dones que van voler actuar amb consciència activa optant per un rol diferent del que la societat patriarcal els marcava, es van trobar vilipendiades per la seva llibertat fora dels codis establerts o simplement un cop mortes van ser silenciades, van ser ignorades. Em sembla que tot això encara plana sobre la nostra educació i ens impedeix donar la cara, exposar la nostra veu i el nostre punt de vista per la por dir, a expressar la nostra creativitat.

Actualment hi ha moltes escriptores que tenen èxit professional, els seus llibres són molt llegits però em sembla, sobretot en la novel·la, que segueixen uns patrons socialment acceptats, escrivint de temes en què la dona és la protagonista o la víctima, però encara perdura el concepte que aquests temes són de dones, són per a lectores. Són llibres que els homes no llegeixen normalment perquè consideren que les dones escriuen i llegeixen temes menors. En poesia ja es veu que no són gaire reconegudes o almenys jo no en tinc massa constància quan llegeixo les novetats literàries en els diaris. Com bé diu la Maria Ángeles Cabré: “la mujer lectora ha escapado, cuanto menos en apariencia, de las garras del patriarcalismo y que, en cambio, la mujer escritora sigue debatiéndose en un espacio que no le es propicio, forcejeando con enemigos colectivos como las convenciones establecidas, los pactos de silencio, los celos y el menosprecio, tanto en catálogos editoriales

como en la prensa cultural...”¹

I ara estem igual, igualment silenciades davant les guerres actuals, davant el sexisme, davant la violència contra les dones, en l'art, la literatura, en els mitjans de comunicació i tantes altres coses. Per què les dones som silenciades? Jo crec perquè acceptem aquest silenci que ha planat sobre les nostres vides, la nostra educació i la nostra professió. Ens costa estar orgulloses de la nostra diferència sexual i creïem fins no fa gaire que tot milloraria si lluitàvem per la igualtat, que ha resultat una nova càrrega que fa que competim per l'espai amb els homes i no hem trobat un millor reconeixement social.

El treball que plantejo avui és a partir d'una suggerència de M. Milagros Rivera Garretas que em va animar a investigar la meva genealogia femenina, la creativitat de les dones de la meva família per trobar en elles l'enllaç que trobo a faltar, on les seves vides em facin valorar el meu jo com a escriptora.

De primer traçaré la línia d'una genealogia que parteix del món rural, del treball infantil a les colònies tèxtils fins a l'educació a la Universitat on he arribat jo. Partint de la besàvia, l'àvia, la mare i la meva germana i jo. Totes nosaltres mai ens hem sentit recolzades, valorades per fer el que volem fer, com si la nostra trajectòria no hagués estat previsible, com si haguéssim sortit de la norma i ningú ens sabés dir quin és el camí, no hem tingut on emmirallar-nos, no hem tingut un exemple de les dones del nostre passat. No hi havia camí ni autoritat femenina que ens orientés, no hi havia precedents, perquè abans de nosaltres hi havia el de sempre: la dona a casa, la dona treballant per mantenir la família, la dona sense educació ni estudis. La meva germana i jo som les primeres dones de la nostra genealogia femenina que hem arribat a la universitat i no hem trobat un camí fressat per altres dones on recuperar el nostre passat com a dones. Ningú mai ens va negar els estudis però tampoc ens van orientar ni estimular un camí que era poc transitat.

Després vaig seguint la meva línia vital a través dels meus escrits. He seguit una manera d'escriure, una escriptura femenina que jo mateixa he valorat molt poc. A partir d'aquesta exposició, d'aquest mostrar-me he pogut realitzar aquest treball, amb grans dubtes i inquietud. Ha estat un estiu

¹ Maria Ángeles Cabré: *Leer y escribir en femenino*, Aresta Mujeres, 2013, pàgines 24-25.

ple de confusió, ple d'interrogants, d'incertesa i de ganes de renunciar a aquesta exposició pública, però gràcies al suport que he rebut del màster i de les professores he pogut, finalment, fer una investigació que crec que m'ha fet créixer com a escriptora (?), paraula amb la qual no em sento prou identificada però que he d'anar repetint per assimilar-la millor.

Així mateix, mitjançant aquesta investigació de la genealogia de les dones de la meva família, he descobert que a casa es parlava d'elles en termes elogiosos, eren considerades bones mares, dones fortes i treballadores, però mai des del punt de vista d'una creativitat femenina que pugui ensenyar-nos un camí. He trobat un enllaç, un fil gairebé invisible que ens uneix i que mai m'havia parat a pensar que podria enriquir-me però que ara he descobert i estic valorant com es mereix.

Després faré un repàs de la meva línia creativa. Començaré pels meus primers intents literaris i després aniré seguint aquesta línia que he anat conreant al llarg de vint-i-cinc anys: diaris personals, contes, poesia i una novel·la inacabada. Seguint aquest camí acabaré amb un repàs de la meva biblioteca fent un homenatge a les meves mestres literàries que m'han acompanyat durant molts anys i amb les quals encara tinc interès en llegir i conèixer més sobre la seva vida i la seva obra.

Finalment procuraré concloure amb el que he après durant aquest treball de repàs i reconeixement de la genealogia femenina que m'ha ensenyat a escriure.

GENEALOGIA DE CREATIVITAT FEMENINA

BESÀVIA: FRANCISCA PUNSÀ PINTAT (1883-1982)

Nascuda a Albet (Aubet). Va començar a treballar al set anys. Pel que sembla la família es va traslladar a treballar a Palà de Torroella, una colònia tèxtil del Cardener, prop de Navàs. La família és un exemple de la migració rural del segle XIX en què els nens i les nenes començaven a treballar de ben petits a la fàbrica, en conseqüència la besàvia no va anar a escola i no sabia ni llegir ni escriure. Sembla que la família tornava al poble per a la sega tots els anys, o sigui que van mantenir la relació amb els seus orígens pagesos. Als vint anys es va casar amb un encarregat de la fàbrica que era viudo i tenia dos fills. Amb ell va tenir set fills més. Més endavant es traslladaren a Lleida

on va romandre fins a la seva mort a Vilanova de Bellpuig. Va viure molts anys en una turbina del canal d'Urgell. No sé quines inquietuds tenia, suposo que va seguir el que la vida d'una dona del seu temps i la seva classe social requeria: criança dels fills, tasques de la llar, etc. Tota la família quan en parlen la recorden com una dona afectuosa, una mare per a tots i una dona molt intel·ligent. Jo la vaig conèixer una vegada quan vaig anar a Vilanova i ella tenia uns 90 anys o més, era menuda i riallera, tothom l'estimava, va viure fins al final envoltada dels fills i dels néts.

ÀVIA: MONTSERRAT CASULLERAS PUNSA (1906-2001)

Nascuda a Palà de Torroella. Amb la família van viure a la Turbina de Vilanova de Bellpuig del canal de l'Urgell. Als 14 anys va començar a treballar amb un sastre de Lleida. Més tard es va casar i va deixar de treballar. Va tenir dos fills, un noi i una noia. Quan va enviudar, el 1937 en plena Guerra Civil, es va posar a treballar de modista. Va passar la guerra amb els seus fills a la Turbina dels avis.

La meva mare m'ha dit que l'àvia, de petita, hauria volgut aprendre a dibuixar i no ho va poder fer, de més gran dibuixava els patrons dels vestits, cosa que va aprendre tota sola. Se la tenia considerada la millor modista de Lleida en els seus temps per la seva creativitat i pels vestits que cosia, sempre a l'última moda i, cada any, anava a Barcelona a agafar idees a les millors botigues del Passeig de Gràcia. Quan es va jubilar va posar-se a dibuixar amb la seva filla, la meva mare, que la va animar. A casa tinc un dibuix d'ella fet a llapis de colors: un paisatge amb una ermita. La seva filla la recorda com una mare interessada pels seus estudis i afectuosa, tenien una bona complicitat. Li feia els vestits i la meva mare va aprendre l'ofici de modista amb ella. Faig ressaltar a la mare la importància d'un món femení en aquella casa de Lleida on ella es va criar.

Jo la recordo com una àvia que no vivia amb nosaltres (no s'avenien gaire amb el meu pare i ella li recriminava que havia esclavitzat la meva mare amb tants fills), era poc riallera però afectuosa a la seva manera. Crec que el fet d'enviudar i haver de criar els fills tota sola (no es va voler tornar a casar) va fer que fos forta i poc donada a tonteries. Estava per la feina i les dificultats que va passar li van marcar el caràcter. Ja de gran la meva mare la va tenir un temps a casa però finalment la va haver de dur a una residència perquè havia perdut el cap en els últims anys de la seva vida. L'anàvem a visitar a una residència prop de la casa dels meus pares, semblava contenta

però em penso que al final ja no ens coneixia. Quan va morir, la meva mare va heretar un munt de roba i utensilis del taller com la màquina de cosir.

MARE: NÚRIA QUÍLEZ CASULLERAS (1933)

La meva mare va néixer a la ciutat de Lleida. Els primers records que té van ser els anys de la Turbina durant la guerra, ja que era molt petita, amb els avis i cosins, un món de dones, nens i gent gran. La seva infància va estar marcada per la mort del pare que va ser sobtada, durant la guerra i que sempre va ser un secret amagat de la família paterna, fins que ja de gran, fa pocs anys de fet, es va assabentar que el seu pare va morir al manicomi de Sant Boi.

La relació amb la seva mare sempre va ser afectuosa i ella es preocupava pels seus estudis. Recorda una mestra que la valorava molt però ella no té consciència d'haver estat una bona estudiant. Sí que recorda una anècdota en què als quinze anys va llegir un article sobre les estrelles que li va agradar molt i va dir a la mare que de gran volia ser astrònoma. A l'àvia se li va acudir consultar-ho amb el capellà, suposo perquè a la pobra dona li va semblar una cosa prou important com per a consultar-ho amb alguna autoritat. La meva mare recorda perfectament com aquell capellà digué a la seva mare: “No se preocupe señora, ya se le pasará”. La meva mare recorda que el va odiar i va pensar que si tornava a néixer faria el possible per ser astrònoma. També li agradaven els ocells i encara ara els observa i els fotografia.

Als setze anys va començar a dibuixar, sortia amb amics al camp a pintar del natural. Ella va aprendre a pintar aquarel·la a través d'un llibre, d'una manera autodidacta mentre estava malalta. Va estar dos anys malalta de tuberculosi, des dels disset anys. Va estar al llit tot aquest temps en una habitació que la mare li va habilitar al centre del pis on vivien, al costat del taller de costura, on les veïnes i parentes anaven a resar el rosari perquè en certs moments es va témer per la seva vida. Ella diu que no tenia consciència de que s'anés a morir i no creia que resar fos útil. Jo li vaig valorar com era d'important allò d'un taller de modista amb dones entrant i sortint de la casa, les veïnes i les parentes preguntant per la seva salut, un món femení, sense homes, on l'autoritat i la creativitat femenina no estaven condicionades per un patró masculí concret. Ella va començar a pintar d'una manera regular i va iniciar una vida d'artista en què retratava el seu entorn ja que no podia sortir de casa. Finalment va arribar una medicina, l'estreptomícina, el primer antibiòtic per a la tuberculosi,

era la postguerra, que la va curar. Aleshores tenia por de sortir al carrer i va tenir un temps de transició fins que es va adonar que la vida valia la pena viure-la.

Un cop curada va començar a anar a l'escola d'Arts i Oficis de Lleida on continuà la seva formació artística. No tinc clar quin era el seu objectiu artístic perquè al preguntar-li sembla que no se'n recordi. El que va passar és que el meu pare va anar a una exposició col·lectiva on ella hi presentava la seva obra i es van conèixer. El meu pare era ja un pintor amb una trajectòria, conegut a Lleida, havia viscut al París dels anys 50, on va aprendre dels grans pintors, fugint de l'Espanya grisa del franquisme.

El que sí que està clar és que la carrera artística de la meva mare com a individualitat, com a pintora, es va acabar quan van començar a néixer els fills que en van ser sis. Sé que sempre ha fet diferents activitats creatives, com pintar ceràmica i vidre, decorar el que fos a través de la roba (feia bosses de patchwork, cortines, ens feia els vestits, les disfresses de Carnaval, etc.), sempre ha estat present la vena artística de la meva mare però fins ara no l'havia valorat perquè ella mateixa l'ha menystingut, no li dóna importància.

En canvi sempre ha recolzat l'obra del meu pare i ell ha imposat la seva mirada artística sobre ella i sobre nosaltres, les filles, que som les que hem volgut fer art. En l'assignatura de Donatella Franchi, a la primera lliçó expressa exactament la relació entre el meu pare, l'artista, i la meva mare que “asiste a los gestos creativos del hombre, que la necesita como espejo de su propio yo creativo sin reconocerle a ella el suyo propio”.² Aquí és on rau la dificultat d'entendre la genealogia femenina pròpia de les dones de la meva família. Crec que la meva mare ha pres com a seva la visió artística del meu pare i és la primera en recolzar-lo i defensar la seva obra. En canvi la seva pròpia resta oblidada en carpetes. De tant en tant reempren nous reptes i ara mateix està pintant una sèrie de dibuixos fes a llapis de colors amb temàtica domèstica (racons de casa, sofàs, coixins, flors, ocells). Són dibuixos amb molt de detall i molt realistes, per fer-los es necessita una paciència i una tècnica artística molt elaborada. Sembla que segueix la tradició d'obra feta per dones sobre temes que no es consideren temes de gran artista, encara que la seva tècnica i mestria està més que demostrada. La vaig haver d'obligar a posar-hi fotos de quadros seus al Facebook, amb certa reticència per part d'ella, del tipus que no calia mostrar-ho, que a qui li pot interessar, etc. Ella no es

² Franchi, Donatella, *La novedad fértil*, Duoda, 27, 2004

valora com a artista i crec que el meu pare hi té molt a veure: per a ella ell és l'artista.

Crec que els patrons que va seguir són eminentment patriarcals. La dona un cop casada no se li té en compte l'opinió que moltes vegades ha d'imposar mitjançant el dolor i la reivindicació dels seus sentiments. M'adono que l'opinió de la mare està en segon terme en gairebé tots els temes de la vida domèstica i aquesta imposició l'han heretat els fills mascles de la família, suposo que per l'exemple del pare. També m'he adonat que la meua mare no ha tingut mai amigues després de casada, perquè de jove sí que n'havia tingut i, com he comentat anteriorment, vivia en un món femení però jo no li he conegut amistats femenines, suposo perquè es va centrar en la vida familiar. Per què no té amigues mai ho he sabut però en escoltar els comentaris del meu pare sobre les dones i veure com ella corrobora les seves opinions m'adono com aquesta influència l'ha marcat a ella i també a mi, sobretot pel que fa a la meua opinió sobre el cos de la dona, una mena de condicionant estètic que vaig patir de petita però amb el qual no estic gens d'acord i que m'ha costat de superar.

GERMANA: MARTA TREPAT QUÍLEZ (1962)

La meua germana sí que és pintora i ha patit molt aquesta misogínia artística com de que les dones no podem fer art tan bo i altres conceptes similars. Ha costat molt camí, molta lluita, moltes disquisicions i fer-nos grans per tal d'arribar a la conclusió que a les dones ens ho posen molt difícil en el món de l'art, però ella sempre ha cregut en ella mateixa, ha treballat fort, malgrat que ha tingut dos fills que ha hagut de pujar sola. L'altre dia vam parlar de la seva relació com a dona amb la seva obra i la relacions amb altres dones artistes i crec que li ha agradat aquest concepte que per si sola ja el tenia assimilat. Ella s'ha enfrontat sovint amb el meu pare per contrarestar l'opinió que ell té de la seva obra.

CLARA TREPAT QUÍLEZ (1959)

Finalment crec que he de parlar de mi mateixa, o no? La veritat és que tinc dubtes ja que malgrat que sembla que no he tingut dificultats per estudiar, no he aconseguit les fites que jo creia que volia aconseguir quan era jove.

Soc la tercera de sis germans i la primera noia. El meus pares volien una nena després de dos nens molt seguits. De fet els tres primers germans ens portem un any entre nosaltres i últimament he vist fotos d'aquella època i em sembla que érem feliços i estimats, però més tard en van venir tres més en intervals de tres anys quan ja vivíem a Barcelona. Sé que les dificultats econòmiques van impedir que els meus pares, sobretot la meva mare, poguessin tenir una vida més fàcil.

Tinc una anècdota de petita que es comentava en família. No sé quina edat tenia, devia ser força petita perquè jo no ho recordo, però es veu que una vegada algú em va preguntar què volia ser quan fos gran i jo vaig contestar amb la meva innocència que volia fumar i dur minifaldilla, i no ho vaig veure per la tele perquè a casa no la teníem. Els feia gràcia aquesta resposta però jo amb els anys he tret la conclusió que ja aleshores volia ser una dona alliberada o la imatge d'una dona alliberada d'aquells moments era així: vestir diferent, esta orgullosa del propi cos i fumar com ho feien els homes. En aquells temps, a l'època de Franco, les dones decents no volien ser així, el que passa és que vaig anar a una escola de monges, bastant lliberal tot sigui dit, que em va influir de moltes maneres i, en el fons, malgrat el rentat de cervell que ens van fer, jo no volia tenir la vida de les dones que coneixia.

El col·legi no va ser gaire traumàtic i això que a casa no anàvem gaire a missa i a l'escola tampoc ens obligaven. Hi va haver un moment, crec de devia tenir set o vuit anys, que a l'escola van formar un grup de música i les monges em van proposar tocar la bateria i altres companyes tocaven altres instruments. Jo era feliç tocant la bateria i vam fer algunes actuacions al teatre de l'escola però una vegada vam anar a actuar a una escola de Manresa i la meva bateria es va perdre en el viatge en tren de tornada a Barcelona o això em van dir. Jo mai m'ho vaig creure de debò, pensava que algú havia comentat que tocar la bateria no era cosa de nenes però em vaig haver d'aguantar. Aleshores em van oferir de tocar algun altre instrument i vaig triar les castanyoles, crec que com que estava tan empenyada perquè no volien que toqués la bateria que vaig triar l'instrument més anodí que vaig trobar (tenia poques opcions: la flauta, el triangle, la pandereta...instruments tots molt de nenes).

Al pati jugàvem a jocs de nenes, evidentment: a gomes, a saltar a corda, als gronxadors, patinàvem en una pati asfaltat molt gran on fèiem veritables proeses com patinar en fila agafades de

la mà i girar al final del pati, l'última de la fila feia una volta realment perillosa amb l'impuls de totes les altres, de vegades anàvem a parar contra la paret però mai ens vam fer mal. Als gronxadors també ens donàvem molt impuls i aconseguíem arribar molt amunt com si voléssim. Crec que les ànsies de volar, de ser nosaltres mateixes ens impulsava a córrer certs riscos físics.

L'any passat arrel d'aquest Màster vaig recordar una cançó que cantàvem al pati en rotllana que em va impactar molt quan la vaig recordar. Ens agafàvem de les mans i cantàvem aquesta cançó que gairebé em fa vergonya recordar i que mostra les professions tan limitades a què ens abocaven a les noies adoctrinant-nos ja de petites. La cançó era aquesta: “Quisiera saber mi vocación: soltera, casada, viuda o monja”, i la repetíem durant una bona estona, voltant i saltant. Jo no em plantejava res, però quina mena de vocacions eren aquelles? Mai ningú em va explicar que potser les dones podríem fer altres coses, però ser viuda era una vocació? Ser soltera era una vocació? D'on havien sortit aquestes cançons tan atrocinades i castradores i qui ens les va ensenyar? Aleshores tot això era normal.

Des que vaig aprendre a llegir a casa sempre em trobaven llegint alguna cosa, tot s'ha de dir que el meu pare tenia una biblioteca força assortida i des de sempre hi van haver llibres a casa, llibres infantils per a tots i de bona qualitat: per exemple teníem tota la col·lecció de Tintin, també teníem l'Asterix, els llibres d'Enid Blyton, Michel Ende i autors catalans com Josep Vallverdú o Folch i Torres, i llegíem Cavall Fort i altres revistes infantils com el TBO. Recordo amb afecte, i tots els germans el vam llegir, els llibres *Els viatges de Nil Olgerson a través de Suècia*, de Selma Lagerlöf o *Els germans negres*, de Liza Tetzner, de l'Itàlia més pobra o, per exemple *Jim Boton i Lucas el maquinista* de Michel Ende, i tants altres llibres com una col·lecció infantil que encara conservo. Recordo que la meva mare em renyava perquè quan em necessitava sempre estava llegint i m'amenaçava dient-me que em llençaria els llibres. Jo em rebel·lava davant l'obligació que les nenes haguéssim d'ajudar i els nens no. Però amb la feina que tenia la meva mare tots els germans fèiem alguna cosa a casa, això sí tothom protestava i ella sempre estava enfadada. Una vegada, ja adolescent, em va dir que no em casés ni tingués fills perquè mai podria fer el que volgués.

Recordo amb força afecte i admiració pel meu pare que, als dotze anys, en veure que tenia tanta set de llegir, em va donar permís per llegir qualsevol llibre de la seva biblioteca. I vaig començar a llegir llibres d'adults. Vaig començar per una fila de la llibreria i vaig anar fent fins que els vaig

acabar, suposo que vaig trigar alguns anys. Recordo que em va impressionar molt el *Diari d'Anna Frank* perquè em veia reflectida en ella com tantes altres nenes segur que ho estant fent ara mateix. I així vaig descobrir el món de Pio Baroja, que també em va impactar i tants d'altres que ara no recordo però que van influir en la meva formació literària.

El meu interès per escriure va néixer quan una professora de literatura em va dir que sabia escriure i que si no m'agradaria ser escriptora. Llavors vaig saber que les dones també podíem escriure, que hi havia una lloc per a nosaltres. Va ser una professora de Literatura que ens feia escriure a part de llegir i conèixer les obres cabdals de la literatura espanyola. Un detall que ara m'agrada recordar és que el meu pare em va pintar llegint i també tinc alguna fotografia onestic llegint (la fotografia de l'inici d'aquest treball la vaig descobrir fa bastant poc i la poso com a exemple del que jo era llavors). Jo era la que sempre llegia com d'altres germans dibuixaven o feien altres coses. La Clara sempre està llegint, era com un tòpic familiar.

També feia altres coses que m'aïllaven del caos familiar perquè suposo que volia estar en una situació menys conflictiva ja que la vida entre els germans constava de moltes baralles empreses sobretot pels meus germans mascles on sempre hi regnava certa violència i discussions. Quan tenia uns vuit anys jo volia anar a classes de ballet perquè a l'escola vam fer unes classes que em van agradar molt però com que a casa no hi havia diners per pagar-me-les em van suggerir si volia anar al Conservatori de Música i vaig dir que si. Dels vuit als divuit, o sigui durant deu anys, vaig aprendre solfeig i vaig estudiar guitarra clàssica. Vaig fer tota la carrera de guitarra però finalment no vaig aprovar l'últim curs i ho vaig deixar quan vaig començar la universitat. M'ho prenia tan seriosament com els estudis de l'escola, estudiava guitarra dos i tres hores diàries a la meva habitació però no recordo que ningú m'animés a fer-ho, ni els pares ni germans no van anar mai a cap concert del Conservatori, ni em van donar cap recolzament positiu, simplement la Clara estudiava guitarra tancada a l'habitació, concentrada enmig del caos de sis germans tancats en un pis de l'Eixample de Barcelona.

Crec que aquell esforç per ser jo mateixa no va donar els fruits que jo esperava perquè no vaig trobar un mirall entre dones, una autorització materna d'afecte i d'aprovació pel que estava fent i, la carrera de música al Conservatori no consistia en promoure la creativitat dels alumnes sinó de fer bé les lliçons i tocar bé. Per a mi, la prova que no valia la pena esforçar-se gaire per una filla va ser

que no em van comprar una guitarra nova sinó que em van donar una que hi havia per casa. No era una guitarra clàssica, era més del tipus guitarra flamenca, vella i atrotinada, i el professor quan la va veure es va posar les mans al cap. Mai me'n van comprar una de nova que em servís, ningú li donava gaire importància al que estava estudiant. Crec que hi havia massa feina per criar-nos a tots i no es va valorar mai la individualitat.

Bé, durant l'adolescència aviat em vaig enamorar d'algun noi, sobretot caps els setze anys vaig començar a sortir amb un però com que era un alumne dels Escolapis, una escola propera a la nostra, un dia ens va convocar el tutor d'ell, que era un capellà, i em va dir que jo el distreia dels estudis, segons ell jo li exigia una relació que no havíem de tenir. Jo vaig pensar que exageraven perquè només sortíem al cine i ni tan sols teníem relacions sexuals. Semblava que la culpa era només meva, ell, pobret, estava influït per una dona o sigui, la temptació. Al final ho vam deixar.

Més endavant, ja en la joventut vaig estimar, vaig estudiar, vaig viatjar a l'Índia i per Europa, vaig treballar en una oficina de la UNESCO a Barcelona on em vaig sentir desaprovechada, també vaig donar classes de primària i sobretot de secundària fins que va arribar un moment que vaig emmalaltir i em vaig traslladar a viure al camp, a Osona concretament, on la vida era molt menys estressant, vaig tenir un fill, em vaig casar, per aquest ordre, vaig enviudar i em vaig dedicar a criar un fill que intel·lectualment em supera, però del qual em sento molt orgullosa i que m'ha ensenyat a valorar-me més a mi mateixa. I he arribat fins aquí fent aquest Màster que m'està canviant la meua manera de veure el món. Ara la meua mirada és femenina en gairebé tots els aspectes de la meua vida, sobretot en el món de l'art i la literatura.

Ja he comentat a l'assignatura que durant els anys de la Universitat llegia només dones escriptores, la Universitat havia de ser un tràmit per ser escriptora però que mai es va complir perquè les meves mestres no estaven a la facultat. Sí que vaig tenir alguna amiga amb qui compartíem l'afició per la literatura però les classes eren molt acadèmiques i malgrat que no érem molts alumnes tot era com molt poc personal, amb poca participació i no m'hi vaig sentir massa reflectida en els continguts, de manera que la meua aportació fou descobrir a Dolors Monserdà de qui vaig llegir tots els seus llibres que vaig comprar en llibreries de vell i fer-ne un treball que he perdut, ara m'agradaria llegir-lo.

També em va interessar molt els contes populars i la seva influència cultural llegint a Gianni Rodari i, sobretot em va agradar els trobadors, les trobairitzs, les dones a l'època medieval a partir dels llibres de Regine Pernod o els de Peter Dronke; també vaig llegir sobre Elionor d'Aquitània, sobre les bruixes, etc. Però no ha estat fins al Màster que m'he adonat que hi havia un discurs dins meu que ja havia entrat amb profunditat en el meu imaginari intel·lectual però em faltava el discurs de la diferència sexual que m'ha acabat de fer quadrar el que no em quadrava.

Si jo hagués sabut de Duoda potser m'hauria apuntat a continuar estudiant però la vida, i gairebé sempre sense decidir-ho jo, em va dur a donar classes en escoles encara que mai vaig saber si tenia vocació de professora o què. Seguia el sistema educatiu mirant d'aportar alguna cosa més de la meva collita però com que mai vaig creure en mi mateixa com a educadora, no vaig contribuir amb una visió diferent de la dona en la literatura que ensenyava, seguia el temari i vaig perdre l'interès.

Ja sé que potser plantejo una visió negativa de mi mateixa però és que m'ha quedat aquesta sensació, com si no valgués, com si ni jo mateixa em sabés capaç de seguir aquell somni d'adolescència de ser escriptora perquè només em podia emmirallar en les lectures. I així van anar passant els anys com una afició secreta, una afició de lectures feministes i de literatura femenina però no compartia l'experiència entre dones, malgrat que era una escriptura que partia de l'experiència pròpia com les meves mestres.

També he de dir que no he tingut gaires amigues, no sé què em passava amb les dones, tard o d'hora sorgien els conflictes, no sé si de gelosia, de competitivitat pels homes o què, de manera que vaig seguir l'estela d'alguns homes, parelles amb qui vaig compartir vida i experiències, això sí escrivint d'amagat els meus diaris on expressava el que no els podia dir a ells i qüestionant-me sempre el meu valor personal.

Finalment crec que identificar-me en la mirada masculina m'ha fet buscar l'aprovació de l'home (del pare) i rebutjar la de la dona que és una mirada condicionada per aquesta mirada masculina. Per això he trobat que la solitud és el resultat d'aquesta situació tan comú però tan poc analitzada per les pròpies dones a causa de l'educació patriarcal que hem rebut: en comptes de buscar allò dins nostre, allò que té de valor en la nostra mirada femenina, tan infravalorada, ens ha portat a una confusió del nostre jo. I és aquí que els escrits que parlen del jo femení, d'allò que realment ens

importa i que parteix d'una valoració de la nostra creativitat artística no entren en el canon literari perquè segons aquest canon són temes menors que no mostren els grans temes universals. Malgrat aquest condicionant jo no puc escriure d'una altra manera i aquest despullar l'ànima no troba reflex ni recolzament ni tan sols entre dones. Per això reconec en mi la por a mostrar-me públicament, la por a la crítica del meu entorn més immediat i per tant de l'entorn més allunyat. Així perdo llibertat d'expressió i m'allunyo de mi mateixa per tal de no ser objecte d'aquesta mirada.

EXPERIÈNCIES LITERÀRIES D'UNA APRENENT D'ESCRITORA

1. ELS MEUS DIARIS

El vint-i-dos d'octubre el 1983 vaig iniciar una nova llibreta del meu diari. Era una llibreta folrada de roba vermella que em van regalar, amb els fulls ratllats i moltes pàgines per a omplir. Aquest diari l'he portat molt temps a sobre, encara que fa alguns anys que ha romàs amagat en alguna capsa en els diferents trasllats de domicili que he realitzat. Quan finalment vaig raure a la casa on ara visc, vaig agafar els diaris, els textos dispersos en diferents quaderns i pàgines soltes que vaig trobar i ho vaig reunir.

Ho tenia però no ho llegia perquè el meu esperit crític, o sigui el meu jo faltat de la valoració com a dona que mai vaig tenir, em deia que tot allò eren tonteries de joventut, elucubracions sense sentit, m'averkonyia del que havia escrit, renegava del meu jo literari, del meu jo d'escriptora perquè, malgrat que no ho havia ensenyat mai a ningú, allà hi havia abocat tot el meu dolor, els meus anhels, les meves pors i, sobretot, les meves inseguretats com a escriptora.

Fa algun temps vaig armar-me de valor i vaig començar la lectura pensant que se'm revelaria una nova jo que havia desaparegut. Però em vaig endur una bona sorpresa perquè alguns dels fragments eren un reflex d'una maduresa literària que havia oblidat. Em va sorprendre també que no hi hagués cap correcció estilística en els textos, tot ho havia escrit a raig. L'única autocrítica fou adonar-me de la gran ingenuïtat que traspuaven els textos per la meva joventut, malgrat que en part d'ells hi havia certs moments viscuts amb molta amargura.

També hi veig una noia sola davant el món, sense referents a part de les lectures, sense una mare present que l'escoltés, sense amics a qui recórrer, una dona solitària amb un únic referent: l'amor, els desenganys, la infidelitat, la rancúnia, la incertesa. La falta de seguretat voleien els textos però també hi ha la sorpresa de conèixer les relacions humanes i les complicacions que implicaven. Hi vaig trobar una noia perduda enmig de vivències que gairebé no comprenia.

Escrivia: *“Ara, al llegir les reflexions literàries de C. Martin Gaité en el seu llibre El cuento de nunca acabar, m'ha semblat sentir dintre meu certes ressonàncies antigues, pròpies. Sobretot al dir que la curiositat innata que tots portem dins de conèixer la vida dels altres és una cosa comú a l'home”*.

I segueixo: *“I és comú a la meua vida, que últimament porto com una gran força interna, com una gran exaltació plena d'incertituds i plena d'amarguesa en certs moments. La meua pròpia idea de la vida m'havia superat, fent-me marxar de mi mateixa sense adonar-me'n. He fet repàs de tots els esdeveniments de la meua vida anterior a avui, i puc dir amb força satisfacció que m'han fet més madura, més oberta a totes les possibilitats de coneixement.*

A vegades penso que no podria satisfer-la si no és escrivint totes aquestes històries que m'han passat o que he imaginat. Sento la necessitat de transmetre alguna cosa que rau dins meu i que no sé com ordenar per a que surti en forma de paper escrit. Em limito moltes vegades a no ser jo mateixa, no em vull expressar o no em deixo expressar tal i com jo voldria. I és una pena. Les necessitats s'han d'aprofitar quan venen. Necessito la força que em donaria el treball constant. Sé que el meu bagatge és gran, ampli, que ja podria expressar-lo si tingués les ganes o les forces. No sé què m'ho impedeix. També hi ha la peresa i la inèrcia que se m'enduen enllà del que vull i la imaginació sempre està present, amagada dins meu com una cosa preciosa”.

He fet càlculs i quan vaig escriure aquest text tenia 24 anys i el diari expressa, segons el meu punt de vista d'anys passats, la vida d'una noia que no sóc jo, una noia que abocava al diari les coses que mai deia a ningú, ni a la parella, ni als amics, ni a ningú. Em vaig acostumar a escriure per a mi i a deixar el projecte d'escriptora, de publicar en l'àmbit editorial i professional, perquè el que escrivia expressava els dubtes vitals que aleshores em preocupaven i em vaig deixar endur per la

vida. Vaig anar deixant que la vida i altres persones decidissin per mi.

Més endavant al diari hi ha cites textuais d'Anaïs Nin, que va ser un referent per a mi. En ella hi vaig veure l'expressió d'aquesta escriptura que ara puc nomenar com a escriptura femenina amb totes les lletres. En aquells anys ja buscava referents femenins d'escriptores que m'aportessin referències del que escrivien. Vaig copiar d'ella aquest fragment sobre la novel·la. Diario VI, pàg. 32, ed. Bruguera:

“Cuando la gente dice que la novela está muerta es porque los novelistas no quieren hablar de las experiencias íntimas, interiores, complejas e inconscientes que forman la esencia vital de nuestra experiencia: lo que sentimos (subratllo a l'original), no lo que vemos, oímos, grabamos o fotografiamos.

La novela no nos ha ofrecido lo que más necesitábamos: el conocimiento íntimo de los demás...El don de crear intimidad, un mundo personal en el que la gente siente que está enteramente presente, que existe, que poseen una identidad clara e intensa. La novel podría darnos esto. La insistencia en la objetividad ha destruido esta posibilidad”.

I a sota comento: *“Aquest és el concepte més aproximat que he trobat a la meva idea de com ha de ser la novel·la que jo escrigui: l'expressió de la intimitat humana, ja sigui mitjançant l'amor, com pel caràcter, les experiències íntimes, etc. Així m'agradaria escriure sense que sigui una autobiografia total”.*

Ara veig que era tota una declaració d'intencions que s'ha vist expressada en els textos d'aquest màster que ha estat un retorn a un jo que ja existia, subjectivament jo ja sabia com havia d'escriure, però no havia trobat un referent que em recolzés perquè sempre m'he sentit sola davant l'escriptura.

He llegit sempre força però mai els clàssics del cànon literari, sempre vaig seguir el meu camí literari, pels camins de l'escriptura femenina, pels camins no prou coneguts de la dona artista que lluita i va a contracorrent. No sé com van caure a les meves mans aquestes escriptores com Anaïs Nin, Virgínia Woolf i altres, segurament voltant per les llibreries, cercant m'hi vaig sentir atreta i identificada en les seves afirmacions literàries. L'expressió dels sentiments, el punt de vista del qual

partien, reafirmant sense voler-ho la seva personalitat com a dona. Aquestes autores van ser reconegudes en el seu temps i aquí als anys 80 se'n va fer diverses edicions de les seves obres i per això aquells anys foren per a mi anys de descobriments de dones escriptores que, des de diferents maneres d'expressar-se evidenciaven el que per a mi va ser un descobriment d'elles i de mi mateixa, la qual cosa va fer que seguís escrivint, pensant formes d'expressió personal que des de fa algun temps m'està obrint la possibilitat de sortir de mi mateixa. Com diu Nin en un dels textos que tinc al meu diari: *“Esta es mi primera imagen de la mujer nueva: no es agresiva, es serena, es segura, está llena de confianza, puede desarrollar sus habilidades, puede pedir un lugar para sí misma”* (*Ser mujer* d'Anís Nin, pàg. 24).

Aquest diari personal no el podia llegir, van passar anys abans de poder valorar-lo. Si alguna vegada el vaig començar a llegir m'odiava a mi mateixa perquè sabia que tot el que m'havia passat era degut a deixar-me portar per vida. En concret les parelles que havia tingut van influir negativament en mi per tal que estigués al seu costat passés el que passés, m'adonava que mai ho decidia jo i encara ara m'hi trobo, com si l'experiència no m'hagués servit de res. M' enamorava i ja no racionalitzava res, em deixava convèncer suposo perquè tenia por a estar sola. Quan intentava llegir aquests fragments del diari em semblava que la meua vida havia estat un error, veia una noia que no era jo, no sabia qui era aquella noia estúpida que lluitava per afirmar la seva personalitat en un diari en què deia el que realment pensava davant l'opinió masculina de com era jo, de qui era, que em feia dubtar de mi mateixa. Ara he vist que tot era una manipulació dels sentiments per part de la parella que en aquell moment tenia que em classificava de dolenta, manipuladora, i que m'emmarcava en un estereotip sense saber-ho. O sigui, el diari fou una reivindicació personal davant les dificultats de saber qui era i per allunyar-me d'aquesta mirada masculina tan perjudicial.

Faig aportació d'un dels últims textos d'aquest diari que he trobat, on explico clarament les dificultats personals que encara persisteixen.

1 de juliol de 1987

“Avui com molts altres dies des del mes de maig d'aquest any em trobo al meu sofà, vivint una visió del món completament observadora de la realitat des del meu balcó de la vida. La meua

realitat es troba completament condicionada pel meu paper de malalta. Espero que tot això sigui millorable en un futur molt pròxim. No estic trista normalment, però sovint em trobo en la solitud dels meus dies sense esperança per l'endemà, ni futur pròxim. Amb tot, ningú pot dir-me que jo no sigui una malalta sense il·lusió. Contínuament espero la teva arribada de l'exterior, contínuament espero la teva abraçada i els teus petons.

Dia a dia sento la vida com passa sota els meus peus, el carrer, el mercat, els cotxes, la gent que va a comprar, les dones, els nens. El carrer és com el balcó de la vida que no puc viure.

Voldria poder escriure les coses que penso però em resulta pràcticament impossible, no aconseguixo superar les meves dificultats i la meva peresa m'impedeix repassar i treballar els meus textos. Sé que em falta encara molt per aprendre, em falta coneixement de la llengua, necessitat de treballar i il·lusió per la meva feina literària. Hauria de passar de tot i esforçar-me més encara que em costi molt. Hi ha escriptors que els costa molt escriure però ho senten com una necessitat vital, encara que jo crec més important viure que escriure. Sé que necessito expressar tot el que sóc i no sé com fer-ho. Ara que estic malalta podria esforçar-me i potser ho podria aconseguir, però també penso que no serveixo per a escriptora. Això encara no ho puc valorar fins que no faci una obra acabada i pugui mostrar el meu treball a algú. Em falten temes, idees, solucions literàries del meu món. Algú podria ajudar-me animant-me en les meves dificultats però no he trobat ningú encara a qui pugui mostrar, sense pudor les meves coses escrites dels últims anys. Sé que ho hauré de fer sola. Si no és així no ho podré aconseguir mai.”

I aquí acaba el text i veig que encara sento aquest pudor, aquesta dificultat de mostra-me, de despullar-me davant d'un hipotètic lector i més encara de pensar que algú desconegut ho pogués llegir en un llibre publicat. Però en aquells anys el fet de no fer efectius els meus somnis d'escriptora em creava un conflicte interior insuperable, però com em vas dir en el comentari de la primera lliçó “una escriu quan és necessari, no per omplir buits ni professionalitzar l'escriptura, escriu quan la vida et dóna pistes...el sofriment és la guia necessària, i és també la mediació cap a la felicitat de l'escriptura que finalment surt, surt sola i encerta a dir el que és”. Finalment m'he relaxat però vaig passar un temps que no escrivia res perquè creia que no tenia res a dir però finalment torna a sorgir de mi quan no hi veig la necessitat i ara és un moment de la meua vida que apareix el text per si sol i després desapareix en moments puntuals. Aquest estiu mateix torno a entrar en conflicte amb mi mateixa arrel d'aquest treball, fa uns dies tornava la sequera i renegava de mi mateixa a l'hora de poder expressar-me adequadament en aquest treball que s'està convertint en un

rebobinar dins meu del passat, revisant i valorant els textos que aquí et presento.

2. POESIA

Quan vaig marxar de Barcelona, sola, sense parella (cosa que crec que és important a l'hora de deixar anar la meua creativitat), sense planificació vaig començar a escriure poesia. Va sorgir sola, espontàniament, com una necessitat vital, com un raig de dolor incontenible per exorcitzar la mort. Ho vaig fer mitjançant una nova visió de la natura, com si ella em dictés el que havia d'escriure i que em va curar. Aquest poema que aporto sobre aquella època quan l'he llegit he vist que necessitava una mica de revisió i amb els coneixements actuals l'he pogut millorar sense perdre la intenció inicial.

LA ROCA PLANA

Avui, dia d'avui, visc el present,
aquí, envoltada de vida.
L'obscur passat se'n va.

Passejar, fruit del camí,
retorna en un instant
la mirada d'allò que vull.
Plantes, ocells, insectes,
són el més important del món.

Camino i alço el cap,
i sento que la roca plana,
l'alzina, el cingle, són millors
que les creences del passat.
Torno enrere i alço el cap,
sento que el sol,
l'herba, l'abella, el talp,
són el millor que he vist mai.

Aleshores, la vida exhaurida
reneix, com l'aligot
caigut del niu, ple de nafres,
i perdut en la foscor,

que emprèn el vol sobre l'abisme,
des de la roca plana.

L'ahir ja no compta
en aquest instant de plenitud.
L'amor no compta
en aquest moment de quietud.

Només la roca alçant-se
sobre el cingle, sobre la fulla
i sobre l'arbre, dóna sentit
a l'instant de viure,
desig de volar com l'àliga,
com l'oreneta, com el pardal.

Viure el moment,
descansa l'angoixa.
El cor es relaxa
dels afers de la vida,
respira, neix, es renova
amb l'albada del nou dia.

18-8-1988

Aquest curs passat vaig fer un taller de poesia femenina a la llibreria Pròleg. Vaig aprendre a millorar els meus textos poètics i fins i tot vam acabar amb un poemari. Va ser molt gratificant i per tant he perdut bastant la por a aquest gènere literari. Aporto una poesia d'aquest any per compararla amb aquells antics poemes de fa vint anys.

Vam tenir el nostre moment

Una lluna d'estiu
cobreix d'ombres fantasmals,
els pins de la carretera.
Les nostres mans, entrellaçades,
acullen una rosa vermella,
robada.

Seiem al pedrís del camí de ronda,
i sentim silencis que bressolen
onades de plata sobre la costa rocosa,
que esclata en mil bocins de cristall.

Enrogides ombres blaves,
ferides per l'esclat del dia
es reflecteixen als nostres ulls,
com llampecs d'una batalla guanyada.

Les nuvolades blanques
s'omplen dels colors del món,
bategant de vida,
en un anar i venir d'onades
que en el cor respiren.

Tu i jo, afortunats.
Conquerit el camí del mar
el moment fou nostre

Abril del 2013

3. CONTES I MICRORELATS

Aquest treball m'està obligant a fer repàs, he hagut de tornar enrere, encara que no han passat molts anys des dels últims contes o narracions. Hi ha unes narracions que van fluir paral·leles als meus diaris, entre finals dels setanta fins a mitjans dels vuitanta. Aquesta primera etapa els contes reflecteixen el descobriment de la sexualitat i visions traumàtiques, com la violació i el suïcidi. També hi ha un conte on mostro una gran fantasia relacionada amb la natura. Faré una mica de resum dels arguments de cadascú per tal que es vegi aquesta diferència entre aquests contes primerencs i els de maduresa. La segona part es compon de contes que reflecteixen la maternitat, la infància, el desamor i la mort. Així mateix he recollit alguns micro contes que van formar part d'exercicis a l'Ateneu Barcelonès, però que també mostren en format curt les mateixes inquietuds que mostren els altres. Els temes són, per exemple, la solitud, l'abús a menors, la malaltia i la infància.

RELACIÓ DE CONTES

Primera època (1978-1986)

TALÀSSIC: se situa a Eivissa en un poble de pescadors, el protagonista descobreix una cova on troba un llibre que revela un secret que ningú havia de saber. Els misteris del mar i els seus animals fantàstics es venen i el condemnen a un càstig impossible d'acomplir.

MIRALL: tema de la sexualitat femenina, la protagonista davant el mirall, nua, reflexiona sobre el descobriment del propi cos.

ÀNGEL: la protagonista després d'una festa amb uns amics, un d'ells és la seva parella, es veu abandonada per tots davant els requeriments sexuals d'un personatge manipulador. La nit que hauria d'haver estat feliç es converteix en un malson, ella cedeix als requeriments sexuals d'aquest home per por de ser violentada.

NIT SOBRE EL MAR: en un viatge a Mallorca en vaixell la protagonista és seduïda per un mariner que li ensenya les dependències del vaixell fins que l'acorrals a la cabina de la tripulació on ella cedeix per por a ser violentada.

SANT SALVADOR: la protagonista passeja per la muntanya extasiada pel paisatge, aleshores veu un cavall que creu que li parla, en una mena de somni munta el cavall que la porta a l'ermita del títol on, finalment, en una mena de deliri salta pel penya-segat.

Segona època (2005-2010)

LA FLOR QUE AVUI RECULLO: la protagonista està embarassada i allunyada de casa seva, passa uns dies al camp a casa d'uns amics per decidir si vol tenir el seu fill, enmig de la natura i en una mena de visions oníriques decideix tenir-lo.

CAMÍ A VRINDAVAN: la protagonista viatja per l'Índia en un viatge cap a Vrindavan a passar uns dies de meditació en un ashram, es produeix un retrobament amb una persona del seu passat.

LA BASSA: record infantil en què la nena protagonista salva el seu germà petit d'ofegar-se a la bassa, també hi ha una consciència de la vida i la mort per part de la nena.

MICRORELATS (2005-2010)

EL BAR: narra la soledat de les persones en un bar, el protagonista fuig a través d'un quadre.

EL MEU ENEMIC: a l'escala d'uns pisos de l'Eixample un home assetja una nena que toca el piano.

LA VELLA MASOVERA: en una vella masia hi ha una dona gran que orienta a uns cercadors de bolets que passen per allà, era el fantasma d'una bruixa.

UN CAFÈ AL PASSEIG DE LA CIUTAT: mostra un adolescent en conflicte amb el pare.

MENTIDA: expressa el conflicte de si s'ha de dir la veritat a una malalta terminal per part d'una filla.

4. NOVEL·LA (2005-2010)

Finalment vaig escriure una novel·la que vaig començar a l'Ateneu Barcelonès on vaig fer uns quants cursos de narrativa i novel·la. Primer va començar amb relats que van sorgir de l'experiència d'una persona molt estimada per mi que vaig perdre fa alguns anys. És la biografia novel·lada de la meva parella on jo també hi vaig abocar la meva experiència personal i anècdotes que em va explicar ell. El que passa és que l'he corregida dos o tres vegades i encara no m'ha acabat d'agradar com ha quedat i també li falta el final. Crec que em vaig desviar del que hauria d'haver escrit, potser hauria de plantejar-la d'una manera més personal, amb una protagonista femenina en comptes d'un de masculí. De totes maneres com que em costa ensenyar-la no puc tenir una valoració externa. Quan vaig fer el curs de novel·la em vaig sentir bastant afectada per les crítiques dels companys del curs i vaig ser poc compresa pel que volia expressar, la qual cosa em va condicionar a l'hora d'acabar-la. Tinc un parell de finals pendents per resoldre-la, suposo que si no l'acabo almenys m'haurà servit com a pràctica d'escriptura.

JUGANT AMB FOC: Partint d'un accident de cotxe el protagonista passa una nit dins del vehicle atrapat, ningú no sap que està perdut a la carretera solitària d'un poble de muntanya. Durant aquella nit va recordant la seva vida: nen adoptat, vida a l'internat, fugida de casa i emancipació, Eivissa, la droga, vida en un centre de rehabilitació i el retorn a una vida normalitzada, l'esperança d'un fill per néixer. La meva intenció va ser expressar la psicologia del personatge des de la infància

fins a l'edat adulta, investigar la seva personalitat i donar a conèixer un aspecte de la joventut dels anys vuitanta que és on transcorre la major part de la història. La meva pretensió era escriure una novel·la, però al final em vaig quedar encallada potser perquè no expresso totalment l'experiència pròpia. El meu repte potser seria fer-ne una partint de si, de l'experiència com a dona. M'ho estic replantejant però amb una altra història.

REVISANT LA MEVA BIBLIOTECA

He insistit en fer aquest apartat perquè sé que des de la joventut he anat creant una biblioteca que he revisat arrel del treball i veig que com ja vaig comentar tinc les meves preferències però també hi he vist autores que havia oblidat. No ho posaré com una bibliografia normal perquè s'allargaria massa, sinó que ho faré per autores.

ANAÏS NIN: d'aquesta autora és la que tinc més llibres, però actualment la trobo una mica desfasada, no em ve de gust tornar-la a llegir, va ser d'una època i em va animar a fer el meu diari. Evidentment tinc tots els diaris però també una biografia d'Elisabeth Barillé en francès de l'autora, una autobiografia, *Anaïs par elle-même*, i alguns assajos com *La novel·la del futur* o *Ser mujer*. I les novel·les: *Una espia a la casa de l'amor*, *Escala cap el foc*, *Corazón cuarteado*, *Un hivern d'artifici*, *Hijos del albatros*, *La seducción del Minotauro*, *Delta de Venus* i *Pájaros de fuego*.

VIRGINIA WOOLF: d'ella vaig ser una entusiasta i encara ho sóc, evidentment en aquest màster he rellegit *Una habitació pròpia*, *Les mujeres i la literatura* i *Tres guineas*. Però també tinc diferents biografies com per exemple: *La muerte de Virginia*, del seu marit Leonard Woolf, també la *Biografia* realitzada per Quentin Bell, *Virginia Woolf. El vicio absurdo* de Viviane Forrester o *Virginia Woolf desconocida* de Roger Poole. Així mateix no fa gaire vaig llegir *Dones de Bloomsbury* de Pilar Godayol. De novel·les potser no les tinc totes però gairebé: *Noche y Dia*, *Entre actos*, *Orlando*, *El cuarto de Jacob*, *Diario de una escritora*, *Las olas*, *Al faro*, *Mrs. Dalloway*, i

Flush.

KATHERINE MANSFIELD

D'aquesta escriptora la he tingut bastant oblidada i m'han entrat ganes de rellegir-la. Entre els llibres tinc unes quantes biografies comprades en llibreries de vell, en francès. Per exemple: *La jeunesse de Katherine Mansfield* de Ruth Mantz i J. Middleton-Murry, Librairie Stock 1933; *La vocation de Katherine Mansfield* d'Odette Lenoel, d'Albin Michel, 1946; *Le drame secret de Katherine Mansfield*, de Roland Merlin, Editions de Seuil, 1950; o *Katherine Mansfield. L'oeuvre et la vie*, de Antony Alpens, editions Seghers, 1959. I també tinc les novel·les: *Un home casat i altres crueltats*, *La casa de muñecas*, *Garden Party*, *Diario*, *Felicidad* i *Matrimonio moderno*.

ALTRES AUTORES:

Altres escriptors formen part de la biblioteca com per exemple Jane Austen (*Orgull y Prejudici*), Gertrud Stein (*Ser americanos, Autobiografia de todo el mundo*), Muriel Spark (*La señorita de escasos medios, La imagen pública*), Flannery O'Connor (*Un hombre bueno es difícil de encontrar*), Carson McCullers (*La balada del café triste*), Compton Burnett (*Un dios y sus dones, Una familia y una fortuna*), també tinc una biografia de Colette i la biografia *La formidable Djuna Barnes* d'Andrew Field. I trobo a faltar algun altre que potser vaig deixar o el vaig llegir d'alguna biblioteca. També he llegit Montserrat Roig i Carme Riera, però últimament no llegeixo gaires autors catalanes, em sento més lligada a aquelles altres que he mencionat.

Com a conclusió d'aquest apartat puc dir que em sento hereva de totes aquestes autors i últimament em sento reafirmada en elles perquè els estudis més recents com el de Pilar Godayol o el de M. Angeles Cabré les estan posant al lloc que mereixen. Aquests dies estic llegint el llibre *Cartas a mi madre* de Sylvia Plath, Grijalbo 1989, ella expressava els dubtes com a escriptora amb els quals m'he sentit identificada i m'ha donat algunes idees per revisar els meus contes.

CONCLUSIONS

En iniciar aquest treball sabia que volia parlar de la por a escriure perquè és un tema que em fa sentir-me identificada amb el que a mi sempre m'havia passat, encara que no ho havia relacionat directament a la por a ser exposada públicament, sinó a una manca de talent literari, però sobretot vaig descobrir una por gairebé impossible de superar a exposar el meu jo més íntim que, com a dona, dolia i no podia, com una barrera infranquejable que jo mateixa m'havia imposat no sabia per què. Conec altres dones que els passa el mateix, escriuen però contínuament es flagel·len amb negativitat, negant-se a si mateixes l'autoritat, ofegant-se en un conflicte amb la mare que al final els ha impedit mostrar-se al món on predomina aquest simbòlic, neutre i universal, que no ens pertany.

A través de les lectures i els treballs que ens vas proposar he sabut que les dones hem escrit sempre des del moment que ens van donar educació, perquè és una creativitat que es pot exercir en la intimitat de la llar, es pot deixar i tornar a començar quan has acabat de cuinar o les criatures s'han adormit, o d'amagat del marit i la família si fos el cas. Però encara que hi hagi aquest desig, al desconèixer les nostres predecessores, i no reconèixer la creativitat de les nostres mares, havent fet desaparèixer el poder simbòlic de la mare, ens hem trobat soles, sense referents femenins als quals emmirallar-nos. La por a mostrar aquest nou simbolisme que tenia a dintre però que no entrava en el cànon universal literari m'impedia mostrar el que tenia a dins, ja fos entre els amics, en la professió, en un taller literari o a qualsevol lloc on la creativitat fos un obrir-se, un mostrar-se.

Malgrat tot vaig intentar superar aquesta por a mostrar-me quan vaig fer els Tallers d'Esriptura de l'Ateneu on ensenyàvem el que havíem escrit i, per primera vegada, vaig ser objecte de crítica constructiva i vaig poder seguir endavant. El que passa que en un moment donat vaig adonar-me de la pressió que exercia la mediació viril sobre els meus textos i em vaig col·lapsar. Des d'aleshores reviso els meus textos una vegada i una altra, sense estar mai contenta amb els resultats. Poc a poc havia anat fent passos cap a enfora, cap al món públic però ha estat aquí, entre dones, reconeixent un nou ordre simbòlic, rellegeixo els meus escrits des d'un nou punt de vista, de mi mateixa. Com

bé deies en l'exercici 1 del curs: “lo que tiene que ser dicho por ella le supera, es más grande que ella: es, con frecuencia, trascendente”. Aquesta transcendència em semblava tan íntima, tant de la meva pròpia experiència que creia que era com despullar-me davant del món i això encara em fa bastanta vergonya. Aquest curs passat en el taller de poesia quan vam fer el poemari i el vam haver de llegir davant de les companyes, que érem poques, em vaig sentir com una nena vergonyosa, mentre llegia anava criticant-me mentalment, com un dimoni interior que censurava el que estava llegint, com si no hagués de dir el que deia. Plorava per dintre i també vaig plorar davant les companyes, malgrat que als seus ulls hi havia amor i reconeixement. Amb elles he superat força aquesta por a mostrar-me perquè ens recolzàvem entre dones amb un mateix objectiu: expressar la nostra creativitat femenina.

Parlant d'aquesta creativitat femenina al fer la genealogia femenina de la meva família vaig descobrir coses de mi mateixa, encara que en un principi no vaig veure unes semblances entre nosaltres. He descobert que en poc més d'un segle les dones de la meva família, i segurament en la de moltes altres, un pas de gegant des de la meva besàvia, una dona que no va poder anar a l'escola perquè prevalia la feina i la família, passant per la meva àvia que tampoc va estudiar gaire però almenys va anar a l'escola, que va expressar la seva creativitat mitjançant una feina per mantenir la família, a la meva mare que de tenir intenció de ser artista hi va haver de renunciar per cuidar de nosaltres, i jo, que tenint-ho tot de cara, una educació i uns estudis no aconseguia mostrar la meva creativitat per por a despullar el meu jo més íntim, com si hi hagués un codi secret, no dit, no explicat que em prohibís el que per néixer dona no havia de fer. Almenys jo no m'he vist obligada a renunciar a tot per la família, he tingut una educació universitària, una feina que m'ha permès ser independent i tenir una habitació pròpia on escriure com deia Virginia Woolf. Ara m'he adonat que tot això té a veure a la meva por a exposar-me, si vols escriure has d'amollar-te al cànon universal masculí amb el qual no em sentia identificada.

Mentre anava tirant endavant el treball em sentia en conflicte amb mi mateixa. Aquest estiu ha estat un estiu de reflexió, moltes vegades no sabia com continuar, rellegia o llegia nous llibres que em queien a les mans, tots relacionats amb el tema que aquí tracto, les vides de les meves predecessores no van ser gens fàcils, ja fossin escriptores, pintores, editores o intel·lectuals, totes elles van patir la misogínia imperant en aquest món intel·lectual que encara preval avui en ple segle XXI.

I finalment, al fer una revisió dels meus diaris i d'alguns poemes per aquest treball i també al llegir el llibre *Cartas a mi madre* de Sylvia Plath, amb qui m'he identificat en els aspectes de l'escriptura que ella es qüestionava i que a mi també m'estan passant, he pres la decisió de començar a revisar els meus primers contes i donar-los un altre aire, amb la mateixa intenció però renovats des del meu jo actual. La meva intenció també és continuar fent poesia i escrivint contes i potser més endavant podria emprendre una nova novel·la partint de la meva experiència i la meva restaurada mirada femenina sense por a mostrar-me. Aquí però, encara queda el dubte, la indecisió que hauré d'anar treballant amb les noves eines heretades de tantes altres dones que ho van intentar i van reeixir malgrat les dificultats que la vida els va aportar.

També vull comentar que a la portada he posat una fotografia de quan era una nena. En aquella nena que llegia amb fruïció em veig a mi mateixa, aquells anhels infantils d'aprendre i al meravellós món de la lectura que em va enganxar de petita, vaig dedicar el poema que hi he posat a sota. És el final del poema, una conclusió, una mirada inspirada per la foto en el taller d'aquest any a la llibreria Pròleg. Em va semblar que també m'inspiraria per aquest treball que ha estat finalment molt enriquidor.

BIBLIOGRAFIA

BENSTOCK, Shari, *Mujeres de la "Rive Gauche". París 1900-1940*, Ed. Lumen, 1992

CABRÉ, M. Ángeles, *Leer y escribir en femenino*, Aresta Mujeres, 2013

DUODA, Revista de Estudios Feministas, nº 14, 1998

GODAYOL, Pilar, *Viatgeres i escriptors*, Eumo Editorial, 2011

GODAYOL, Pilar, *Virginia Woolf. Cinc-centes lliures i una cambra pròpia*, Pòrtic, 2005

LATORRE, Maria Lluïsa, *Dones invisibles*, Viena edicions, 2011

PLATH, Sylvia, *Cartas a mi madre*, Grijalbo, 1989

RICH, Adrienne, *Sobre mentiras, secretos y silencios*, Horas y horas la editorial, 2008

RIVERA-GARRETAS, Maria-Milagros, *La diferencia sexual en la historia*, PUV, 2005

RIVERA-GARRETAS, Maria-Milagros, *Textos y espacios de mujeres*, Icaria, 1995

WOOLF, Virginia, *Un cuarto propio*, Horas y horas la editorial, 2010

WOOLF, Virginia, *Las mujeres y la literatura*, Ed. Lumen, 1981